

PARLAMENT DE L'ALCALDE DE LLEIDA EN L'ACTE D'INAUGURACIÓ DEL CURS ACADÈMIC 2014-2015 DEL SISTEMA UNIVERSITARI CATALÀ

Honorable conseller

Rector magnífic de la UdL

President del Consell Social

Secretària General de la UdL

Dra. Josefina Castellví

Rectors magnífics de les universitats catalanes, autoritats, professors i professores guardonats amb les distincions Jaume Vicens Vives a la qualitat docent,

Per a Lleida és un honor acollir l'acte d'inauguració del curs acadèmic del Sistema Universitari Català. I ho fem en un espai carregat de simbologia, la Seu Vella, que a principis d'any va obrir la commemoració del Tricentenari, acte presidit pel Molt Honorable President Artur Mas.

Per a Catalunya, una de les principals conseqüències de derrota en la guerra de Successió va ser l'ordre de tancar les universitats catalanes, entre elles, la de Lleida, la més antiga de la Corona d'Aragó.

Per a la nostra ciutat –i per a conjunt de Catalunya- no es pot quantificar què va representar aquesta pèrdua, però indubtablement, el cost va ser molt alt a tots els nivells, social, econòmic, cultural.

Quan un poble perd la universitat, se li pren la capacitat de desenvolupament a través de la recerca, de la creació cultural i de la difusió del coneixement.

En el cas de Lleida, es va interrompre una trajectòria universitària de més de 400 anys, d'una universitat en la que es van formar personalitats com Arnau de Vilanova, Alfons de Borja –que va ser el papa Calixte III-, Jaume d'Agramont, Manuel de Montsuar o Vicenç Ferrer, entre molts d'altres.

Enguany commemorem a Lleida el 750 aniversari de la concessió del privilegi de la Paeria per part del rei Jaume I. I va ser aquesta primera Paeria la que va reivindicar per a Lleida la concessió del que va ser primer i, durant molts anys, únic Estudi General de la Corona d'Aragó.

Al segle tretze, la ciutat de Lleida va viure un temps daurat i amb grans realitzacions:

- L'any 1203, es va col·locar la primera pedra del lloc on ara ens trobem, la Seu Vella, l'obra magna que va culminar la tasca de la generació dels repobladors, després de la reconquesta.
- El govern municipal anterior a la Paeria –el Consolat-, que desenvolupa els regadius base del nostre sector agrícola.
- Per encàrrec del mateix Consolat, Guillem Botet compila les Consuetuds de Lleida. És la primera ciutat catalana que redacta per si mateixa el cos de la pròpia legislació particular -després dels Usatges de Barcelona.
- Jaume I concedeix el 1264 el privilegi de la Paeria i, el mateix rei, ens atorgava el 1232 la Fira de Sant Miquel, que el president de la Generalitat inaugurarà d'aquí a pocs dies.
- I l'any 1300 se'ns concedeix un altre privilegi fonamental per a la ciutat, el de l'Estudi General.

La Corona d'Aragó volia crear un estudi general per instruir persones sàvies i prudents, però també perquè als estudiosos no els calgués anar a terres estrangeres. Fins a la creació de l'Estudi General de Lleida, les aules de Tolosa i de Bolonya eren plenes d'estudiants catalans.

La Paeria va tenir un paper fonamental en la gènesi, de la universitat, en el seu finançament i en la seva organització.

La provisió de càtedres era un dret de la ciutat i la facultat d'elegir i nomenar els catedràtics la tenien atribuïda els paers.

Al llarg dels anys, aquesta responsabilitat es va anar traslladant a representants universitaris fins que, a mitjans del segle 16, es va establir el nomenament de catedràtics per oposició.

La Paeria es va fer càrrec durant molts anys dels honoraris dels catedràtics. Durant un temps, la principal font d'ingressos per a aquests salaris va ser la Lliura de Vi o Lliura de l'Estudi. Cal dir que, en aquella època, la vinya ocupava grans extensions de l'Horta de Lleida.

Però aquest impost va resultar insuficient i més endavant, la Paeria hagué d'instituir altres tributs, com el bancatge, l'ús del banc, que pagaven els estudiants.

El finançament de les Universitats, conseller, ha tingut moltes fonts al llarg de la història, i sempre ha estat complex. Però sempre ha de ser una inversió prioritària pel país.

La vocació de ser una universitat de referència, amb les matèries més representatives de l'època, era clara. Els alumnes podien estudiar a Lleida: Dret Canònic i Civil, Medicina, Filosofia i Arts.

Al començament, no es podia estudiar teologia, un privilegi papal que poques universitats tenien. La Paeria va impulsar la Lectura de l'Alba, una càtedra de teologia popular que s'impartia de bon matí (d'aquí el seu nom) a l'església de Sant Joan i que es va estendre fins que es van concedir els Estudis de Teologia.

La Lectura de l'Alba era pública, oberta a tothom i s'ensenyava en català.

Lleida va tenir, també, el privilegi reial perquè la Facultat de Medicina comptés amb un cadàver, cada tres anys, per poder fer disseccions. Abans que Lleida, aquest privilegi només el tenia l'Estudi General de Montpeller. Això demostra la notorietat que va adquirir la Universitat de Lleida, que capgirà la vida de la nostra ciutat. Lleida va ser el primer focus cultural de la Corona d'Aragó.

La Paeria se n'orgulleix d'haver participat tan activament en la fundació i en el funcionament del que ara és la UdL i, de fet, l'origen del sistema universitari català.

També puc afirmar que a Lleida varem ser precursors de la relació Ciutat-Universitat o, dit de forma més acadèmica: relació Universitat-Empresa-Territori. Relació avui consolidada conceptualment però encara no prou desenvolupada realment.

714 anys després de la fundació de l'Estudi General de Lleida, 750 anys després del naixement de la Paeria, la unió entre aquestes dues institucions ha anat a més, amb la imprescindible col·laboració de les administracions territorials –Paeria i Diputació– per recuperar la UdL en l'època moderna; amb la fundació del Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida entre la Paeria i la Universitat, i encara més recentment, amb la creació de GlobaLleida, una altra vegada amb Universitat, Diputació, Paeria i, en aquest cas, amb les Cambres de Comerç de Lleida i de Tàrrrega.

Una universitat forta, de qualitat i vinculada amb la societat és essencial per al progrés dels territoris i dels seus ciutadans.

Les universitats són fruit de l'esforç d'una col·lectivitat que vol impulsar al màxim el seu potencial humà -com amb els altres àmbits de l'educació, des del bressol fins al

batxillerat i la Formació Professional-, d'una societat que vol donar resposta a la necessitat de les persones, i per tant, de la societat, per desenvolupar les nostres capacitats i habilitats de forma permanent.

La universitat és motor de la transformació social, econòmica i cultural d'un país. Per això va ser greu la supressió de les universitats catalanes fa 300 anys i per això ara és motiu d'orgull iniciar el curs amb un sistema universitari català repartit per tot el territori i integrat per 12 universitats.

Acabo. La universitat transforma i fa evolucionar una societat i, també, a la persona. És, també, la peça fonamental del que coneixem amb el nom d'ascensor social, el progrés de la persona i la societat basat en l'educació i en l'esforç. Concepte avui en crisi i que hem de recuperar si volem mantenir la cohesió social i el progrés individual i col·lectiu.

L'empresa, la universitat i els governs, altra vegada, el triangle virtuós que dèiem abans, han de tornar a fer funcionar l'ascensor social.

De fet, indirectament, la nostra professora avui, la doctora Josefina Castellví ho destacava en entrevistes que va atendre l'any passat amb motiu de l'estrena de la magnífica pel·lícula d'Albert Solé.

Ella recordava com, de ben petita, el seu pare, metge de professió, li deia a ella i a la seva germana que no els podia deixar cap fàbrica o negoci, que només tenia Coneixement. I per aquesta raó va inculcar a totes dues la necessitat d'anar a la universitat per poder tenir un mitjà de vida propi, perquè fossin totalment autònomes. I això, fa 50 anys, era revolucionari. Ara, afegeixo jo, aquesta equació, ha de tornar a ser realitat.

En l'inici del nou curs, desitjo que la Universitat deixi a estudiants, a professors i als funcionaris no docents una petjada tan profunda com la que va representar en la trajectòria de Josefina Castellví.

I desitjo, també, que el sistema universitari català compti amb un projecte, amb uns valors i amb tots els recursos necessaris per liderar la transformació i l'evolució de la nostra societat en un sentit de progrés.

Moltes gràcies.

Àngel Ros i Domingo

Lleida, 5 de setembre de 2014